

בעציו⁽⁴⁹⁰⁾ ובשיפוי ובנביה⁽⁴⁹¹⁾, כיון שהכל כלול ב"חורש", והכל קדוש⁽⁴⁹²⁾.

גמרא:

א-ת הגמרא מביאה מחלוקת בין רבי יוחנן וריש לקיש בענין ביטול עבודה זרה. ומשנה זו מוכיח ריש לקיש כדבריו.

עבודה זרה של גוי האסורה בהנאה, יש לה ביטול, כמבואר בפרק שלישי ורביעי של מסכת עבודה זרה. והיינו, שאם הגוי שוברת או פוחסת לשם ביטול, בכעסו עליה, או בהתייאשו ממנה ובהפסקת אמונתו בה, הרי על ידי הביטול היא נעשית מותרת בהנאה.

איתמר, עבודת כוכבים שנשתברה מאליה, ולא ביטלה הגוי, רבי יוחנן אמר: אסורה בהנאה, וריש לקיש אמר: מותרת בהנאה.

הגמרא מבארת טעם מחלוקתם.

רבי יוחנן אמר אסורה: משום דלא בטלה עובד כוכבים, הגוי לא ביטלה בפירוש, לפיכך אין לה דין עבודת כוכבים שנתבטלה.

וריש לקיש אמר מותרת: כי הגוי העובדה

מימר אמר, חושב בלבו: היא גופה לא מצלה, אם אין בכחה להציל עצמה מנוק השבירה, לדידי מצלה לי?! וכי תציל אותי?! הילכך, מן הסתם הוא מבטל אותה.

ושם בגמרא מביא רבי יוחנן משניות וברייתות להוכיח את דבריו, וריש לקיש מתרץ אותן לשיטתו, ובאחרונה מביא ריש לקיש את משנתנו להוכיח ממנה שעבודת כוכבים שנשתברה מאליה, מותרת.

איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן ממה ששינונו: הקן שבראש אילן של הקדש, אין נהנין ואין מועלין. אבל הקן שבאשירה, יתיז בקנה.

ומדייק ריש לקיש מההיתור להשתמש בענפי הקן שבאשירה: מאי לאו, דאיתבר מגופה, מדובר באופן שנשברו⁽⁴⁹²⁾ ענפים ועצים דקים מן גוף האשירה על ידי העוף, ומהם בנה העוף את הקן. וקתני, ואמרה המשנה: יתיז אותה בקנה, ינענע את ענפי הקן, ויפלו הענפים, כדי שיוכל להנות מהעצים, כגון לצורך שריפה,

והרי הם עצי אשירה, האסורים בהנאה, ומי ביטלם? ⁽⁴⁹³⁾ אלא מוכח, שעצם השבירה שהעוף שיברם מהאשירה [או שנשברו]

מקובצת.

והרמב"ם [פרק ה מהלכות מעילה הלכה ט] גרס: "נמיה", ומפרש: והוא הגוף הקשה העגול שבתוך העץ הדומה ליבלת שלא יצלח למלאכה. ועיין שם בהשגות הראב"ד.

492. יבואר במשנה הבאה.

492א. משנה למלך.

493. ישראל אינו יכול לבטל עבודת כוכבים.

490. כן כתב המיוחס לרש"י.

והרמב"ם כתב [בפירושו על המשנה ובידו החזקה] "ובין בקנים שבראשי האילנות". ובהערה [דף יד] מובאת שיטת הרמב"ם.

491. אם הגירסא היא נבייה, פירושה: העלין, מלשון "עוד ינובון בשיבה".

ואם הגירסא נכיה [בכ'], פירושה: הנסורת הדקה הנופל מן המגירה [מלשון "נכה"]. שיטה

התיר אותם בהנאה, וכדברי ריש לקיש, הסובר נשתברה מאיליה מותרת, וקשה על רבי יוחנן?

ומתרצינן: לא מדובר שבנה העוף את קינו מענפי אילן האשירה, אלא **דאייתי עצים מעלמא**, שהביא ענפים מאילנות אחרים, שאינם אשירה, ומהם בנה את קנו בראש אילן האשירה, ולפיכך הם מותרים בהנאה. וחדוש המשנה הוא שלא גזרו חכמים שמא יקח עמהם גם מענפי האשירה. ומכל מקום, לא יקחנו בידינו, כמו שיבואר.

אך דוחה הגמרא: **אי הכי**, אם כן, שהקן נבנה מעצים אחרים, **אמאי**, למה אמרה המשנה כי אם היה הקן של הקדש, **אין נהנין ואין מועלין**? למה אסרו חכמים ליהנות ממנו, הלא העצים אינם של הקדש?

אלא, בהכרח, מדובר כאן באופן שנבנה הקן מענפי האילן הזה [של הקדש או של אשירה], ואין מועלין כי המשנה מדברת בגידולין **הבאין לאחר מכאן**, שהעצים גדלו אחרי שהעץ הוקדש, וקסבר התנא של משנתנו כי אין מועילה בגידולין. (494) אך מכל מקום אסור להנות מהם, כמו ששינינו במשנה לעיל [יג א]. (495)

הכי נמי מסתברא, מוכיחה הגמרא מדברי המשנה, שאכן מדובר בעצי האילן עצמו:

דאי סלקא דעתך שמדובר באופן דאייתי מעלמא, שנבנה הקן מעצי אילנות אחרים, קשה: באילן של אשירה, **אמאי יתני בקנה?** לישקליה משקל! למה לא התירו לו לקחת את הקן בידו, בלא מקל?

ובשלמא אם מדובר שהיה הקן מענפי האילן של אשירה, מובן מדוע לא התירו לו ליקח אותם בידו על אף שנשברו, משום שחששו חכמים שמא יבא ליקח גם מעצי האשירה עצמה, מענפים שלא נשברו ולא נתבטלו, והם בודאי אסורים בהנאה, ועל הלקיחה מהם חששו חכמים מפני שאותם עצים שנשברו מהעץ עצמו דומים לעצי האשירה. אך אם מדובר בעצים שהביא העוף מאילנות אחרים, לא שייך לגזור כן, שאינם דומים לעצי האשירה, על כן, קשה, למה אסרו ליקח בידיהם? (496)

וכיון שמוכח כי הענפים הם מהאשירה עצמה, וכשיורידם באופן שהתירו לו חכמים [על ידי מקל] יהיו מותרים בהנאה, מוכח כדברי ריש לקיש, שגם עבודת כוכבים שנשתברה מאיליה, מותרת. וקשה על רבי יוחנן, הסובר שעבודת כוכבים שנשתברה

494. ובאשירה אין היתר מטעם גידולין, וכל ההיתר הוא, לדעת המקשן, משום שנשתברה מאליה. על פי רבינו אליקים בשיטה מקובצת.

495. לעיל [הערה 457] הובאה דעות ראשונים, אם יש, על כל פנים, איסור הנאה בגידולין, למאן דאמר שאין מועלין בהם. ומכאן מוכח, שיש איסור הנאה בגידולין. [ועיין לקמן הערה

[500].

496. כלומר, בתחילה הקשה המקשן, קושיתו הראשונה הנ"ל, שאם מדובר בעצי אילנות אחרים, למה אין נהנין בקן של הקדש. והואיל וקושיא זו אינה הוכחה גמורה שגם בסיפא, בעץ אשירה, מדובר בעצי העץ עצמו, הילכך הביא הוכחה מסיפא עצמה, שמדובר מעצי האשירה, דאי לא כן, למה לא יקח בידו. תוס'.

מאליה, אסורה (497)?

להעמיד את המשנה, אפילו בהביא העוף את העצים מעצים אחרים, ומאי, ומה ששנינו "יתיו", היינו "יתיו אפרוחים", במקל, ולא יקחם ביד, שמא יעלה על האילן, וישתמש

ומתצינן: אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: לעולם (498), דאייתי מעלמא, כלומר, אפשר

האשרה, קשה, ממה חששו חכמים, ולמה לא התירוהו לקחת בידיו. ואם תאמר: לכן לא התירוהו לקחת בידו, מפני שחששו שמא יעלה על האילן, ועלייה זו בודאי אסורה, היות ונהנה מעצם העלייה [האילן משמש לו כסולם], זה אינו נכון! כי בשלמא, אם היה בא לקחת את האפרוחין, וצריך לכן זהירות שלא ישטו להם לכאן ולכאן [כפי שהתירצן אכן מתרין], שייך לחשוש ולגזור שמא יעלה, כי לא נח לו, אבל, כשבא לקחת את הקן בלבד, ואינו צריך שום זהירות, אין שום סיבה לחשוש שמא יעלה על האילן, ומוכח לומר, שהחשש הוא שמא יקח מעצי האשירה עצמם, שלא נשברו כנ"ל, היות והעצים דומים. ומכאן ההוכחה, שמדובר בעצי האשירה שנשברו. הרי ההוכחה שעבודה זרה שנשתברה מאליה, מותרת.

סיכום ההלכה לדעת המקשן ריש לקיש: א. כשהעצים הם מאילנות אחרים: בהקדש מותר להנות. באשירה מותר ליקח בידיים. ב. כשהעצים הם מאותו האילן: בהקדש: אסור ליהנות. באשירה מותר ליהנות, אלא שלא יקחנו בידיים.

498. סיכום וביאור דחיית רבי אבהו אמר רבי יוחנן שאפשר להעמיד את המשנה בקן שקיננה מעצים אחרים.

סיכום ההלכה:

א אין חילוק בהלכה בין הקדש לאשירה. ב. הקן עצמו אסור בין בהקדש ובין באשירה, אפילו כשהעצים הם מעצים אחרים! ולא מטעם שחששו חכמים שמא ישבור עמו מן עצי האשירה או ההקדש, כאמור, כי העצים

497. סיכום וביאור דברי המקשן:

המקשן סבר, שהמשנה באה להשוות דין הקדש עם דין אשרה, דהיינו: היתר הנאת הקן עצמו, העצים לשריפה וכדומה [ולא היתר האפרוחים]. וממה שאמרה "יתיו בקנה", דהיינו, שחכמים הגבילו רק את צורת ההורדה, ולא את עצם ההנאה, מוכח שהעצים מותרים בהנאה. שמע מינה, שעבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת. ומוכיח, משתי הוכחות, שמדובר בעצי האילן עצמו. האחת: מהרישא, שאם מדובר בעצי עצים אחרים, למה בהקדש אסרו את ההנאה? ואם תאמר, שגורו שמא יהנה מן עצים המחוברים באילן, זה אינו נכון! כי אם יש לחשוש לכך, למה באשירה התירו הנאת העצים, ולא חששו שמא יהנה מן עצים המחוברים? [על הוכחה זו מאשרה להקדש, מקשה המשנה למלך, ויבואר בשולי ההערה] אלא, ודאי, שמדובר שהעצים הם מעץ ההקדש עצמו, ולפיכך, נאסר להנות מהם. ועם כל זאת, לא מועלין, כי הם גדלו אחרי ההקדשה, ו"אין מעילה בגידולין".

והוכחה זו, אינה הוכחה גמורה, כנ"ל [הערה הקודמת], על כן מביא הוכחה שניה להוכיח שמדובר ששברה עצי אשרה עצמם: כי אם מדובר בעצים אחרים, למה לא התירו לו באשירה לקחת בידיו בלי מקל,

ובשלמא, אם מדובר בעצי האשירה שנשברו, ומהם קיננה, יש לחשוש ולגזור, שמא יקח מעצי האשירה שלא נשברו, כי העצים דומין, וכדי שלא יעשה כן, הגבילוהו חכמים שלא יוריד את הקן בידיו, אלא במקל,

אבל אם הם עצים אחרים, ואינם דומים לעצי

בו כבסולם, ועלייה זו ודאי אסורה,

ואילו העצים, אסורים בהנאה, אף אם הובאו מעצים אחרים, כשם שהם אסורים לגבי הקדש. והטעם שאסרו חכמים לקחת מן העצים, מפני שחששו שמא יבא להחליף ולהתיר לעצמו ליקח מן עצי האשרה עצמה. ולא מדובר בקן שנבנה מעצי האשירה, שהוא אסור בהחלט, כיון שלא נתבטל במפורש, אלא נשתברה מאליה.

ומסיקה הגמרא: **אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה: אפרוחים, כאן וכאן, בהקדש ובאשירה, מותרים בהנאה, הואיל ויש בהם רוח חיים, ואין צריכים לאמם [לאילן] (499)** אלא, שלא יקחם בידו, ויתיזם בקנם (500),

ואם בא ליקח **ביצים, כאן וכאן**, בהקדש ובאשירה, **אסורין**, כשם שאסרו חכמים ליהנות מהקן עצמו, כמבואר.

להוכיח מהמשנה ש"עבודת כוכבים שנשתברה מאליה, מותרת".

ומוסיפים התוס': הטעם למה בהקדש מתייחס התנא לעצים, למרות שיש לו חידוש דין גם באפרוחים, ואילו באשירה מתייחס לאפרוחים, למרות שיש לו חידוש דין גם בעצים, הוא כי בהקדש, רצה לסיים: "ולא מועלין", ובאשירה לא שייך לומר סיום זה, כמובן. ואילו באשירה רצה לחדש, שלמרות שעבודה זרה הוא דבר מאוס מאוד, מכל מקום, מותר ליהנות מהאפרוחים.

499. המיוחס לרש"י.

500. הקשו הראב"ד והריטב"א [עבודה זרה שם], למה התירו להנות מהאפרוחים לכתחילה, ומאי שנא משוכך ונתמלאו יונים ששינינו במשנה [יג א] שאין מועלין במה שבתוכם, ומשמע שעל כל פנים אסורים בהנאה [עיין הערה 495]?

ותירצו: שוכך שונה מאילן. כי בשוכך, גם בהדיוט שקיננו יוני הפקר בשוככו, הרי קנה אותם [מפני דרכי שלום, כמבואר בגיטין]. הילכך: אסורים בהנאה, שלא יהא כח הקדש גרוע מכח הדיוט, אבל אפרוחין שקננו באילן של הדיוט לא קנאן ומותר לקחתם. הילכך אפילו בהקדש לא אסרום. והראב"ד מוסיף: אילן, חצר

אינם דומין, ובקל יוכל להבחין בין עצים המותרים לעצים האסורים. אלא, מטעם אחר, מפני שחששו חכמים, שמא, אם נתירו לוקח מעצים אלו, יבוא להקל לעצמו ויקח מעצי האיסור.

ג. בא ליקח את האפרוחין, בין בהקדש ובין באשירה: יתיז בקנה דוקא, ולא יקח בידו. והטעם: כיון שצריך להיזהר בלקיחת האפרוחים, חששו חכמים, שמא יעלה על האילן, ודבר זה ודאי אסור גם באשירה וגם בהקדש, ליהנות מהעץ.

ד. האפרוחים עצמם מותרים בהנאה, בין של הקדש ובין של אשירה. כיון שהם חיים ואינם צריכים לאמם. כמו שיבואר.

ביאור המשנה: הקן שבראש אילן של הקדש, לא נהנין, מהעצים, אף כשהם מאילנות אחרים, מחשש הנ"ל, ולא מועלין, כי אינו רק חשש מדרבנן. [והמשנה אינה מדברת ברישא מלקיחת האפרוחים. ואם בא לקחת האפרוחים, יתיז בקנה, כבסיפא].

באשירה. אם בא לקחת את האפרוחים, יתיז בקנה, ולא יקח בידים, שמא יעלה באילן. [והמשנה אינה מדברת בסיפא מלקיחה העצים. ואם בא לקחת את העצים, אסור, כברישא].

וכיון שאפשר להעמיד את המשנה בלי להכריח שמדובר בעצי האילן עצמו, על כן, אין

אמר רב אשי: אם האפרוחים הם קטנים, והם צריכין לאמן, כביצים דמו⁽⁵⁰¹⁾, והם אסורים.

הקודמת. ושם שנינו: המקדיש את החורש, מועלין בכולו. עצים נופים ונבייה. הואיל והמקדיש, מקדיש את הכל.

מתניתין:

משנה (502) זו היא המשך לסוף משנה

הגזברים שלקחו [קנו⁽⁵⁰³⁾] עצים לצורך בנין הבית⁽⁵⁰⁴⁾, מועלין בעצים, עצמן ואין מועלין לא בשיפווי, נסורת שמשפה החרש מן הקורה⁽⁵⁰⁵⁾ ולא בנבייה, העלין⁽⁵⁰⁶⁾. לפי

שאינה משתמרת היא, והאפרוחין לא קבעו דירתן בו. וכן כתב הקרן אורה.

501. התוס' לא ביארו את טעם האיסור בביצים ובאפרוחים הצריכין לאמן.

הראב"ד [בהשגותיו על הרמב"ם פרק ז מהלכות עבודת כוכבים הלכה יב] כתב: מפני שהן כגידולי אשירה. ועיין מה שכתב בפירושו לעבודה זרה. והכסף משנה משיב עליו: אילו היה טעם איסורם מפני שהם כגידולי אשירה, קשה, כי משום שגדלו אחר כך ואינם צריכים לאמם, פקע מהם איסור גידולי אשירה!?

והרמב"ם כתב [שם]: שהרי האשרה כמו בסיס להן. ראה עוד שם, ברמב"ם שפירוש פירוש אחר בסוגיתנו, עיין שם בלחם משנה.

502. מבואר על פי פירוש תוס' [על פי גירסת השיטה מקובצת] ופירוש המיוחס לרש"י.

ולפי פירוש זה, הוי רישא וסיפא, דהיינו: המקדיש את החורש, הקדיש הכל, לפיכך מועלין בכל. אבל גזברין שקנו עצים לצורך הקדש, לא קנו ולא הקדישו אלא דבר הצריך להקדש, ולא השיפו ונבייה.

וכפירוש זה משמע בתוספתא, וכן איתא שם [פרק א הלכה יג]: הקדיש חורש לקורות, מועלין בקורות, ומועלין בשפוי ונמוייה. אבל גזברין שלקחו חורש לעצים, מועלין בעצים, ואין מועלין לא בשפוי ולא בנמוייה.

אבל הרמב"ם [פרק ה מהלכות מעילה] מפרש פירוש אחר. וזה לשונו [הלכה ח]:

המקדיש את היער, מועלין בכולו, בין באילנות בין בכל קן שבראש האילנות או שביניהן. [הלכה ט]:, גזברים ששפו עצי הקדש, וקצצו אותן, מועלין באותן העצים הקטנים שחתכו מעת [בעת] שקצצו, אבל, אין מועלין לא בשפוי ולא בנסורת ולא בנבייה. ולדבריו, אין נפקא מינה בין הקדיש לבין קנו גזברים. אלא שהם שני דינים נפרדים. הדין האחד, שמועלין בכולו. והדין השני, שבעת הנסירה מעצי הקדש, פוקע דין מעילה מהנסורת הדקה, ומכל דבר שלא יצלח למלאכה [עיין שם]. וזה מתאים עם חידוש הדבר אברהם [הערה 477] שכל דבר שאין בו צורך להקדש, אף על פי שהוא ראוי למכירה, הואיל ואין דרך למוכרו, אין בו מעילה. ועיין בהערה 448 מובא בשם הר"י מיגאש, שאינו סובר כן. ועיין בלקוטי הלכות.

503. כן משמע בגמרא, וכן פירש הר"ב.

504. כן כתב המיוחס לרש"י. וכן כתבו תוס' תמורה [לא ב]. וכן משמע מהגמרא. אבל רבינו גרשום מפרש שם את משנתנו, שמדובר בהקדיש שני גזרי עצים לצורך עצי המערכה, והם קדשי מזבח, והואיל והם קדשי מזבח, לכן אין מועלין בשיפווי ונבייה. כמו שאמרה שם המשנה, שבדבר זה חמור קדשי בדק הבית מקדשי מזבח.

505. המיוחס לרש"י.

506. עיין הערה 491 הגירסאות ופירושיהן.

שהגזברים לא קנו ולא הקדישו אלא דבר הצריך לבנין ולא שפוייה ונבייה.

גמרא:

הגמרא מביאה מאמר שמואל בענין הקדש, וביאורו של רב פפא, משום הקושיא ממשנתנו.

אמר שמואל: כשהיו בונין ומתקנים את המקדש והעזרות, היו **בונין בחול**, שהגזבר של הקדש לא היה קונה את העצים והאבנים מדמי הקדש באופן שתחול עליהם מיד קדושה. אלא היה קונה אותם בהקפה, והם היו נשארים חולין עד שנגמר כל הבנין. וכן (507) אם רצה אדם לנדב אבנים לצורך בנין, היו אומרים לו: אל תקדישם עד לאחר גמר הבנין, ובינתיים הם שלך, בתורת חולין, **ואחר כך**, בגמר הבנין, היו **מקדישין** אותו.

והגמרא מבארת: **מאי טעמא?** למה לא היו מקדישין את האבנים מיד, לפני גמר הבנין?

כי **מאן דמתנדב מעות** לצורך בנין הבית, **מקדש** להו, מקדישן למעות, **ואמר**, (508) וכך היה אומר: **"תיחול קדושת המעות** — **אבנין"** [תחול קדושת המעות שאני מקדיש לבדק הבית, על הבנין], **ויהיב להון לאומנין בשכרן**.

דהיינו, מהמעות האלו אסור ליתן לבעלי המלאכה ולאומנין בוני הבנין בשכרם, לפי ש"אין הקדש מתחלל על המלאכה", (509) כי המלאכה היא "דבר שאין בו ממש", ואין פודין את ההקדש אלא באופן שהקדושה תחול על דבר ממשי אחר. ואם כן, כיצד ישלם הקדש שכר לאומנין הבונים? על כן אמר שמואל, שלא יקדישו את אבני הבנין עד גמר בנייתו. ובבנין מושקעים שלשה דברים: דמי העצים והאבנים, השבח שהשביחו באמצעות הבנייה, ושכר

507. על פי גירסת השיטה מקובצת.

508. גירסת השיטה מקובצת.

509. **ביאור** אין הקדש מתחלל על המלאכה הקשה הקרן אורה: למה לא יתנו מעות הקדש לאומנין, הרי על מנת כן הוקדשו המעות? וקושייתו תוכן על פי שיטת הרמב"ם [פרק ח מהלכות מעילה הלכה ג], וזה לשונו: אין מחללין את ההקדש על המלאכה אלא על המעות. כיצד? אומן שעשה מלאכה בהקדש במנה, אין נותנין לו בהמת הקדש או טלית הקדש בשכרו עד שמחללין אותן על המעות. ואחר שייעשו חולין, נותנין אותן לאומן, **אם רצו**, וחוזרין ולוקחין ממנו בהמה מתרומת

הלשכה. ומקורו, מהתוספתא בפרק זה. ומדוייק מכאן שרק חפץ של הקדש אין מחללין על המלאכה, אבל מעות של הקדש כן מחללים על המלאכה. ולדעת הרמב"ם והתוספתא, מקשה הקרן אורה, למה לא יתנו מעות לפועלים? ומתוך, כיון שאפשר לעשות תקנה שלא ליתן את שכרם במעות הקדש, עדיף לעשות כך. וכמובא לקמן [הערה 510 בסופו]. ומכח עוד קושיות.

והתקנת עזרא [בספרו על הרמב"ם] מביא ירושלמי [שקלים פרק ד הלכה א] שגם מעות תרומת הלשכה, שהן מעות מחציית השקל המיועדות לקניית קרבנות ציבור ולשאר הוצאות, כגון ליתנם לאומנים העושים את הקטורת, או לשומרי ספיחין בשביעית [כל זה מבואר במשנה

האומנים. ולכן מחילים את המעות המוקדשות על הבנין, שהוא כעת חולין, ויורדת הקדושה מהמעות, וחלה על הבנין. ונמצא, שיש בידי הקדש מעות חולין שבהן הוא יכול לפרוע את חובו למוכרי האבנים,

ולשלם שכר לאומנין עבור פעולתם. (510)

מיתבי מהמשנה במסכת שקלים [פרק ד ד-ב משנה ה] על דינו של שמואל.

במסכת כתובות [קו א], שנתנו ממעות הלשכה למגיהי ספרים שבירושלים? ותירצו: מעות הלשכה שהם מעות הציבור, שייך לומר לגביהן "לב בית דין מתנה עליהן" [עיין לקמן הערה 514], אבל לא שייך לומר כן ביחיד שהקדיש מעות לצורך בנין.

כלומר, מעות הלשכה הם מדמי מחצית השקל שנצטוו בני ישראל לתת כל שנה, לכן, הנותן, נותנו לנדבה כללית לכל צרכי המקדש, על פי דעת בית דין, והם הממונין על המעות. הילכך, החלטתם בידם לתת את המעות לכל הנחוץ לפי ראות עיניהם. מה שאין כן, יחיד המנדב לצורך בנין, אין הסכמה מצידו שהמעות יתחללו על המלאכה.

והקשה הקרן אורה על קושית התוס', הלא בפרק ד ממסכת שקלים שינינו הרבה הוצאות שנתנו לאומנין ממעות הלשכה, עיין שם, ולמה הקשו התוס' דוקא ממגיהי ספרים שבירושלים? ותירץ: על שאר ההוצאות לא הקשו התוס', מפני שהם צורך הקרבן, ו"צורך קרבן כקרבן דמי" [עיין לקמן בהערה 514 בשם התוס' יום טוב], אלא שהוקשה להם ממגיהי ספרים שאינו צורך קרבן. ועל כן תירצו, משום ש"לב בית דין מתנה עליהן". אם כן, הקשה הקרן אורה, למה לא נאמר "צורך בנין כבנין דמי", ויוכלו להוציא המעות לשכר האומנין? ומתרץ, שבכל זאת, מטעם הידור, עשו תקנה לבנות בחול ולהקדיש אחר כך.

ודברי הקרן אורה הם לפי פירוש רש"י [כתובות שם] שמגיהי ספרים, הם מגיהי ספרים של כל אדם, שאסור להשהות ספר שאינו מוגה,

שקלים פרק ד], אין נותנין אותן לאומנין בשכרן דרך מכר וממכר, אלא עושים להן תקנה כמו שמבואר לקמן לגבי מותר הקטורת.

הרי שהירושלמי סובר שגם מעות אינן מתחללין על המלאכה. וסוגיינתו גם כן סוברת כן. ומיושבת קושית הקרן אורה. והטעם של הגמרא והירושלמי הוא, כי על אף שמעות אלו מיועדים לצורך בית המקדש, מכל מקום, חסר בהם דין חילול, שהרי המלאכה אינה דבר ממש, ואין לקדושה היורדת מן המעות במה להיתפס ולהתחלל, הלכך, נותנין את המעות על הבנין הגמור. כלומר, כי בבנין הגמור מושקע דמי העצים והאבנים, השבח שהשביחו באמצעות הבנייה, ושכר האומנין, ובבנין זה מתחללין המעות.

ולפיכך, כתב החק נתן, שצריך לומר שסוגיינתו היא אליבא דבן עזאי [הערה 513], דאילו לדעת רבי עקיבא, מותר לחלל על המלאכה אפילו חפץ שהוקדש.

והנה, בפירוש המיוחס לרש"י מפרש הטעם שבונין בחול בדרך אחרת [ויתכן, מפני שהוקשה לו קושית הקרן אורה].

והיא: אם יתנו את המעות למוכרי העצים והאבנים, ימעלו המוכרין במעות.

ותמהו המלא הרועים והשפת אמת, ומה בכך, הלא המעות מתחללין על העצים ואבנים, ויוצאין לחולין והמוכר יכול לעשות בהם כרצונו?

510. הקשו התוס': איך אמרו ש"אין הקדש מתחלל על המלאכה"? והרי אמרה הגמרא